

Gezeefd uit de TEX-NL discussielijst

Frans Goddijn
fg@fgbbs.iaf.nl

Samenvatting

In 1993 publiceerde Philippe Vanoverbeke in de MAPS tweemaal een selectie van berichten uit de TEX-NL lijst. Nu, een poosje later, wordt de draad weer opgepakt. Een aantal oplossingen, hints en gouden tips over onderwerpen waarvan je weleens denkt: "hoe zat dat ook alweer?"

Deze informatie is, samen met nog veel meer van dergelijke waardevolle berichten uit TEX-NL, ook na te lezen op FGBBS in het berichtengebied FGBBS.Archive.

Opvallend is dat in bijna alle gevallen het snelste en definitieve antwoord wordt gegeven door Piet van Oostrum (piet@cs.ruu.nl, <http://www.cs.ruu.nl/piet>), zonder wie TEX-NL niet het zeer nuttige en snelle medium zou zijn dat het nu is. OOSTRUM-NL zou ook een goeie naam zijn ☺

1 De linkerbovenhoek

Dir: R.A. Hakvoort (RUDI@sepa.tudelft.nl) vroeg:

Ik ben op zoek naar een L^AT_EX (2.09) style-file om de linkerbovenhoek van een tabel als volgt vorm te geven:

```

-----
| \ item1 | | | |
| \ \ | | 1 | | etc.
| item2 \ | | | |
-----
| A | | ... | |
-----

```

En prompt kwam het antwoord van Piet van Oostrum (piet@CS.RUU.NL):

Je kunt een picture omgeving voor het eerste vakje gebruiken. Het nadeel is dat je de breedte moet schatten.

Als je een postscript printer hebt en pstricks dan kun je zo iets doen:

```

\usepackage{pst-node}
\begin{document}
\begin{tabular}{|c|c|c|}
\hline
\pnode{a}\hspace{5mm} item1 \\\
& 1 & 2 \\\
item2\hspace{5mm} \pnode{b}\ncline{-}{a}{b} \\\
\hline
A & A1 & A2
\end{tabular}

```

evt. kun je de \pnode nog een (x,y) argument geven om de eindpunten van de lijn beter te positioneren.

2 Floating Figures

Kay Behnke (behnke@mpi.nl) vroeg:

I have the following “problem”. I have an Encapsulated Postscript figure which I would like to include into a text. The figure does not fill the full width of the page so that I would like to set text beside the figure. Well, on page 150 of **The L^AT_EX Companion**, the package of T.J. Reid is described which would fit to my problem. But to get sure: Do you know of anything else? How would you handle such a problem?

Het antwoord kwam opnieuw van Piet van Oostrum:

There is a L^AT_EX_{2 ϵ} version called floatflt. I always use picins because I find it better.

There are a couple of style files that purport to do this. But they all have their limitations because the T_EX machine isn't really designed to solve this.

flow.sty, floatfig.sty (for L^AT_EX_{2 ϵ} : (floatflt.drx), figures.sty, picinpar.sty, picins.sty (from a package picins), window.sty & wrapfig.sty.

Here is a brief impression (from the source code, and some experiments):

2.1 figures.sty

```
\rightfig{width}{height}{caption indication}{caption}
    ... paragraph text ...
```

similar \leftfig

You must specify the width and height of your picture yourself. No possibility to include it in table of figures/tables without additional effort.

2.2 picinpar.sty

```
\begin{window}[#lines before, l|r|c, picture contents, caption]
    ... paragraph text ...
\end{window}
```

Gives the possibility to specify that the paragraph must have advanced a number of lines before the picture begins. Width and height will be deduced from the contents. The picture may span several paragraphs. The picture can be positioned left, right or in the center of the page.

Does not work with the amstex.sty option.

NOTE: I have studied the code of this package extensively and it is badly programmed. There is a lot of redundant code and worse, it is buggy. E.g. if you set

```
\box0=\hbox{1}\parskip=\ht0
```

and you have plain text in the paragraph around the figure you will loose the text!!!

Moreover if you center the picture and the lines at the left and right of the picture don't have the standard height (e.g. because you have a formula like A^n_i in one of the parts) they don't line up properly.

I also encountered a real-life example where it swapped a few lines.

2.3 wrapfig.sty

```
\begin{wrapfigure}[height of figure in lines]{l|r}{width}
    {figure, caption etc.}
\end{wrapfigure}
```

Height can be omitted and will be calculated in that case. Will be counted as figure.

2.4 flow.sty

```
\flow[L|R]{paragraph text}{figure box}
```

figure must be in a T_EX box. A frame will always be drawn. No captions.

2.5 floatfig.sty

```
\begin{floatingfigure}{figure}
\end{floatingfigure}
```

Will be counted as figure. For L^AT_EX_{2 ϵ} there is a new version floatflt.dtx that also does tables.

2.6 window.sty

```
\windowbox[toplines][inwindow: contents][ratio: 1 r]
... paragraph text ... \par
```

Gives the possibility to place a picture on an arbitrary location in a paragraph (e.g. on 2/3 of the width). No captions or table of figures inclusion. According to the author there are problems when inserting boxes at the end of a page or at the beginning of a section. This style is no longer supported.

2.7 picins.sty

picins.sty is part of a large package that allows inclusion of pictures (e.g. with shadow boxes, various MS-DOS formats etc).

```
\parpic(width,height)(x-off,y-off)[Options][Position]{Picture}
Paragraph text....
```

All parameters except the Picture are optional. The picture can be positioned left or right, boxed with a rectangle, oval, shadowbox, dashed box, a caption can be given which includes it in the List of figures.

This is the only package that I tried that correctly works inside an enumerate/itemize item. It does not, however work with enumerate/itemize besides the picture (i.e. started after the \parpic command) but neither does any of the other packages as far as I could discern.

The only disadvantage for some people will be that the documentation is in German. I have included a summary in English as picins.txt on CTAN.

Picins looks like the best and nicest to me. I would like to receive additions or corrections to the above list.

3 Cirkel om symbool

Harmen van den Berg (*H.vandenBerg@math.utwente.nl*) vroeg:

Hoe kan ik cirkels om symbolen heen zetten, zoals bij \copyright (©) of \circledS, maar dan voor willekeurige symbolen? (In mijn geval gaat het om de getallen 1, 2, 3, enz. in een cirkel.) Is er een font dat dit soort cirkels kent?

3.1 Eerste antwoord

ook weer van Piet...:

In L^AT_EX: ① (\textcircled{\footnotesize 1})

\textcircled is een ongedocumenteerd L^AT_EX “accent”.

cmsy heeft een cirkel die aan de grote kant is. lcircle heeft diverse cirkels. wasy heeft een cirkeltje dat even groot is als degene die in \oplus etc gebruikt wordt.

3.2 Tweede antwoord

door Dr. J.A. van de Griend, *vdgriend@WI.LEIDENUNIV.NL*:

In mijn aantekeningen over intervalaritmietiek maak ik gebruik van de macro \intcircle. Deze zet het symbool #1 in een cirkel (b.v. een ‘+’) en laat het resultaat fungeren als een binaire operator. Je kunt de cirkels natuurlijk ook wat groter maken.

```
\font\intvalz=cmsy10
\def\medcircle{\hbox{\intvalz\char'015}}
\def\intcircle#1{
\def\loc{\raise1pt\hbox{\scriptscriptstyle{#1}$}}
\setbox4=\hbox{\loc}
\let\cir\medcircle
\def\laag{0.03em}
\setbox3=\hbox{\cir}
\mathbin
{\hbox{\kern0.5\wd3\kern-0.5\wd4\rlap{\loc}\kern-0.5\wd3
\kern0.5\wd4\lower\laag\cir}}}
```

$\intcircle{3}$ geeft ③

3.3 Wat ook kan

Herman Haverkort schreef er niks over in TEX-NL maar hij *had het kunnen doen*: voor het flexibel omcirkelen van allerlei dingen heeft hij het pakket `hhflxbox` geschreven, dat op zijn beurt `hhunits.sty` en `hhqueue.sty` aanroept. Dit geeft de volgende optie. Je maakt een commando zoals bijvoorbeeld

```
\newcommand{\omcirkel}[1]{\ringbox omcirkel:#{#1}}
```

en vervolgens kun je met dit commando van alles omcirkelen, met als bijzonderheid dat de cirkel *na een tweede maal compileren* in alle gevallen even groot is:

en $\textcircled{1}$ en $\textcircled{123}$

4 Papier besparen

Robert van der Geest (R.A.B.vanderGeest@math.utwente.nl) vroeg:

Met het programma `dvidvi` is het mogelijk om twee A5-pagina's samen op een landscape A4-pagina te plaatsen. Ik zou nu graag twee A4-pagina's op een landscape A4-pagina plaatsen, d.w.z. verkleind naast elkaar. Mijn tactiek hiervoor is om met `dvidvi` twee A4-pagina's op een landscape A3-pagina te plaatsen en vervolgens deze A3-pagina verkleind uit te printen. Deze tactiek werkt echter niet! `dvidvi` slaagt er niet in om twee A4-pagina's op een A3-pagina te plaatsen.

Waarop heel snel het antwoord van **Mr. TEX-NL** verscheen:

```
From: Piet van Oostrum <piet@cs.ruu.nl>
Bij mij wel.
dvidvi -m 2:0,1'(21cm,0)' rep.dvi temp.dvi
dvips -0 -0.5in,-0.5in -x 707 -t landscape temp.dvi > temp.ps
```

Een ander, Johan Wevers (johanw@vulcan.xs4all.nl) ging er ook op in:

Het zou natuurlijk helpen als je aangaf wat voor printer je hiervoor meestal gebruikt. Als dat een hplaserjet compatible is kun je ook met `\mag=707` de oppervlakte verkleinen en dan met de emTeX drivers 2 pagina's landscape naast elkaar zetten. Ikzelf gebruik `\mag=500` en zet 4 pagina's op een vel als ik iets wil verkleinen. Dan moet je wel die verkleinde fonts aanmaken.

Je kunt de printerfile dan aanmaken met

```
dvihplj @lj_500.cnf @4pagelj.res /ptnul %1 %1.lj %2 %3 %4 %5 %6 %7 %8 %9
```

(of direct de printer aanroepen). `4pagelj.res` ziet er zo uit:

```
% 4page.res
/cp4
/ci1 /cx-0.6in /cy-1in
/ci2 /cx3.7in /cy-1in
/ci3 /cx-0.6in /cy4.5in
/ci4 /cx3.7in /cy4.5in
/ta=-0.6
```

waarin je de waarde van `/ta` aan moet passen aan jouw printer, anders kan de tekst te hoog of te laag komen.

5 Illegal footnotes?

Gilbert van den Dobbelsteen (GILBERT@login.iaf.nl) schreef:

Ik heb een probleempje, zie onderstaande constructie. Er verschijnt wel een '1' in superscript, maar geen voetnoot onderaan de pagina (of waar dan ook). Heb ik hier te maken met een illegal environment waarvoor ik als oplossing `HH styles` kan gebruiken?

```
\begin{description}
\item[Foutje\footnote{Niet te zien deze voetnoot}] De voetnoot wordt
niet afgedrukt.
\end{description}
```

Het antwoord van Piet van Oostrum:

Voetnoten in boxen kunnen verdwijnen. Je moet dan de combinatie `\footnotemark` (in de box), en `\footnotetext` (buiten de box) gebruiken. Het item van een description wordt ook in een box gezet, vandaar.

```
\item[Foutje\footnotemark]\footnotetext{Wel te zien}
```

6 Woordafbreking uit

Rob Lahaye (LAHAYE@AMOLF.AMOLF.NL) schreef:

Is het mogelijk om in een deel van mijn tekst de hyphenation helemaal uit te zetten zodat daar geen woorden worden afgebroken?

Piet van Oostrum antwoordde:

Gebruik de TeX constructie: `\lefthyphenmin=1000`

Rob Laheye weer:

Als ik deze waarde aanpas, wil ik hem daarna ook weer terug zetten. Wat is de waarde van deze variabele normaal. Ik kan dat nergens vinden. Hoe kom ik daar achter? hierover staat niets in **The L^AT_EX Companion!**
Verder heb ik ook gemerkt, dat ik niet weet hoe ik een `length`-variable kan uitprinten, zodat ik erachter kom wat de waarde is. Wie weet hoe dat kan?

Piet van Oostrum antwoordde:

De normale waarde hangt van de taal af. In de meeste gevallen 2, soms 3. Je kunt evt. het hele stuk warin niet afgebroken moet worden in een group zetten, dan blijft de verandering lokaal. Een fraaie manier om dit te doen is:

```
\newenvironment{nohyphen}{\lefthyphenmin=1000}{}

```

Misschien wil je ook nog wel `\sloppy` of `\raggedright` erbij om overfull boxen e.d. te vermijden.

```
\begin{nohyphen} ...
\end{nohyphen}

```

Wat je ook kan doen is de oude waarde saven:

```
\newcount\oldlefthyphenmin
\oldlefthyphenmin=\lefthyphenmin
\lefthyphenmin=1000

```

en na het nietafbreekstuk:

```
\lefthyphenmin=\oldlefthyphenmin

```

Waar je in ieder geval op moet letten is dat er een alineaovergang zit voor elke wijziging.

Wat versta je onder uitprinten? Ik neem even `\parindent` als voorbeeld van een lengte:

Als je zegt

```
\showthe\parindent

```

dan komt het in je logfile (en als je interactief werkt moet je een return intikken),

Als je zegt

```
\the\parindent

```

dan komt het in je tekst te staan.

7 Wit boven & onder hoofdstuktitel

Jan Loos vroeg:

Is it possible to move the whole title including Chapter or Mychapter over the page, so that it leaves less white space on top?

Johannes Idsø antwoordde:

To change the white space after or before the the chapterheading do this:

1. Save the following as `nn.sty` in `c:\texfiles\texinput`

```

%%%%% nn.sty starts here %%%
\renewcommand{\chapter}{\@startsection
  {chapter}%                %{name}
  {0}%                      %{level}
  {\z0}%                    %{indent}
  {2.5ex plus -1ex minus -.2ex}% %{beforeskip}
  {.2ex plus .2ex}%        %{afterskip}
  {\Huge\bf}}%            %{fonts etc.}
%%%%% nn.sty ends here %%%

```

2. Put this in your preamble:

```
\usepackage{nn}
```

Now it is easy to alter the white space after the chapterheading. Try for instance:

```
{20ex plus .2ex}%        %{afterskip}
```

in the `nn.sty` file and see the difference. Control the white space on top of the page with the `beforeskip` parameter.

The same commands can be used on sections and subsections, but then you have to use the name and the level accordingly. (section is level 1).

8 Section titel links-rechts opschuiven

Niels C.C.M.Moes (C.C.M.Moes@IO.TUDELFT.NL) vroeg:

Ik gebruik $\text{\LaTeX}2_{\epsilon}$, en documentclass `report`. Ik wil in de linker marge de sectienummering plaatsen, waarbij het eerste (linker) character op een vaste horizontale positie staat. Dat lukt gemakkelijk met:

```

\renewcommand{\section}{\@startsection
{section}%
{1}{-2cm}% negatieve indent van 2cm
enz.}

```

De nummering is dan weliswaar, ten opzichte van de linkermarge, 2cm naar links verschoven, maar ik niet bereiken, dat de section-titel automatisch precies op de marge begint.
Kan iemand mij hiermee helpen?

Piet van Oostrum, kort en bondig:

```

\makeatletter
\renewcommand{\@secntformat}[1]{\hbox to2cm{\csname the#1\endcsname\hfill}}
\makeatother

```

De hele `\renewcommand{\section}{\@startsection etc.` kun je weglaten als je het volgende doet:

```

\makeatletter
\renewcommand{\@secntformat}[1]{\llap
  {\hbox to2cm{\csname the#1\endcsname\hfill}}}
\makeatother

```

of:

```

\renewcommand{\@secntformat}[1]
  {\hbox to 0pt{\hskip-2cm\csname the#1\endcsname\hfill}}

```

9 Een ander soort description environment

Kees de Bruin vroeg:

In een rapport dat ik aan het schrijven ben, moet ik een tabel maken met behulp van een `description` environment, maar alle tekst moet netjes onder elkaar staan. Ik weet dat het mogelijk moet zijn, maar omdat ik voor de komende dagen geen toegang heb tot de documentatie, kan ik dat niet zelf opzoeken. Het moet er dus als volgt uit zien:

```
\begin{newdescr}{WWWW}
\item[A] tekst...           A      tekst
\item[AB] tekst            AB      tekst
\item[ABC] tekst           ABC      tekst
\item[ABCD] tekst          ABCD     tekst
\end{newdescr}
```

Het argument moet aangeven hoeveel moet worden ingesprongen om de tekst netjes uit te lijnen. Ook bij meerdere regels moet de tekst netjes op dezelfde positie beginnen.

Piet antwoordde:

```
\newcommand{\mylabel}[1]{\mbox{#1}\hfil}
\newenvironment{newdescr}[1]
{\begin{list}{}%
{\renewcommand{\makelabel}{\mylabel}%
\settowidth{\labelwidth}{#1}%
\setlength{\labelsep}{0pt}% aangenomen dat #1 breed genoeg is
\setlength{\leftmargin}{\labelwidth}}%
{\end{list}}}
```

```
A      tekst..
AB      tekst
ABC      tekst
ABCD     tekst
```

10 Regelafstand

Maarten Gelderman (mgelderman@ECON.VU.NL) vroeg:

Is het mogelijk om de regelafstand direct in punten aan L^AT_EX door te geven, of kan het alleen via `\baselinestretch` ? `\baselineskip` werkt niet.

Piets antwoord:

`\baselineskip` kan in principe ook, maar dit wordt op regelmatige tijden door L^AT_EX teruggezet (in bij ieder geval bij iedere fontwisseling, en bij diverse initialisaties).

De standaard manier in L^AT_EX om de `\baselineskip` te zetten is met het `\fontsize` commando; dit heeft de vereiste `\baselineskip` als tweede parameter. Dus bijv.

```
\fontsize{11}{13pt}\selectfont
geeft een \baselineskip van 13pt.
```

Als je dit voor een huisstijl wilt doen dan is een class, option of style file de aangewezen plek. Dan zie je vaak commando's van de vorm:

```
\newcommand\large{@setfontsize\large\xi ipt{14}}
14 is dan de \baselineskip (in pt).
```

11 Hakken met pijlen

Erik Van Eynde (Erik.VanEynde@cc.kuleuven.ac.be) zocht naar een bepaalde soort pijlen. Piet Tutelaers, Taco Hoekwater en Johan Wevers kwamen met diverse oplossingen. Erik vat ze samen:

Sorry, Johan en Taco hadden me verkeerd begrepen. Ik wens een links pijl samen te combineren met een pijl naar boven. Maakt uiteraard weinig uit of het linkse, rechtse pijl naar boven of onder wordt gebruikt. Het gaat om combinaties van karakters. De oplossing van Piet is onvoldoende (opwaartse pijl te laag en te veel naar rechts...)

Taco's oplossing is eenvoudig, maar resultaat is niet perfect (opwaartse pijl zou meer naar rechts moeten schuiven)...

`\rlap` is dat een L^AT_EX commando? De aangepaste oplossing van Johan blijkt het beste resultaat te geven. Amstex package is niet nodig (Taco).

Hieronder volgt een samenvatting van de verschillende mogelijkheden:

```
% Hakkerij met pijlen - Piet T.
\font\symbol=cmsy8
\newcommand{\leftuparrow}{\hbox{\symbol\char'040\kern-10pt\raise-.5ex%
  \hbox{\char'042}}}}

\def\leftuparrowa{\mathrel{\rlap{\$\leftarrow}\uparrow}} % Taco H.

\def\lrrarrow{\sim\lower.2ex\hbox{\$\rightarrow}\kern-2.4ex\raise.7ex
  \hbox{\$\leftarrow}\sim}

\def\rlrarrow{\sim\lower.2ex\hbox{\$\leftarrow}\kern-2.3ex\raise.7ex
  \hbox{\$\rightarrow}\sim}

\def\luarrow{\sim\hbox{\$\leftarrow}\kern-1.5ex\raise.3ex\hbox{\$\uparrow}\sim}

\def\ruarrow{\sim\hbox{\$\rightarrow}\kern-2.0ex\raise.3ex\hbox{\$\uparrow}\sim}

$ \leftuparrow$           ↖           (Piet T.)
$ \leftrightharpoonup$   ↔           (Taco H.)
$ \leftuparrowa$         ↗           (Taco H.)
$ \lrrarrow$             ⇌           (Johan W.)
$ \rlrarrow$             ⇌           (Johan W.)
$ \ruarrow \quad \luarrow$ ↗ ↖       (Erik V.)
```

12 Superscript feature

P. Wackers (P. Wackers@LET.KUN.NL) vroeg:

Waarschijnlijk een simpele vraag, maar ik kan nog niet goed overweg met het nieuwe fontselectiemechanisme. Ik gebruik voor een tekst de pandorafonts (via het gelijknamige package). In de lopende tekst moeten soms letters of cijfers superscript afgedrukt worden. Dat is op zichzelf heel simpel. Ik doe:
 tekst tekst^{cijfer}\$
 en als ik het cijfer in romein wil, zet ik er \rm voor. Maar doordat L^AT_EX hier mathfonts aanroept, wijken de superscripte tekens in vorm af van die in de eigenlijke tekst. Ik zou dat graag voorkomen. Hoe herdefinieer ik het betreffende mathfont? (Ik had hetzelfde probleem met voetnootnummers, maar dat is dankzij Piet van Oostrum opgelost). Of is het in dit soort gevallen slimmer om een \raisebox te gebruiken?

Piet antwoordde: Pandora heeft geen echte math fonts, je moet dus zoveel mogelijk tekens “lenen” uit de tekst fonts.

Zo is het ook gedaan met Times, als je geen geld hebt om de TimesMath fonts in het mathptm package te kopen.

Mijn suggestie: maak een kopie van mathptm.sty en vervang de postscript fonts daarin door pandora.

Siep Kroonenberg (N. S. Kroonenberg@eco.rug.nl) kwam met deze:

L^AT_EX_{2_ε} heeft ook een \textsuperscript macro.

13 ZapfDingbats in any size

Dave Wapstra (davew@pi.net) schreef:

Ik zoek een eenvoudige manier om de ZapfDingbats in een bepaalde grootte te krijgen. Nu doe ik het zoals het hieronder staat, maar kan het misschien nog eenvoudiger?

```
\documentclass{article}
\usepackage{pifont}
\begin{document}
\fontfamily{pzd}\fontsize{50}{50}\fontencoding{U}\selectfont
\ding{238}
\end{document}
```

Piets antwoord:

```
{\fontsize{50}{50pt}\ding{238}}
```


(De tweede parameter van `\fontsize` hoort een lengte te zijn — wordt als `baselineskip` gebruikt, maar bij zo'n enkel symbool is dat natuurlijk irrelevant.)

Of je kan helemaal low-level gaan:

```
\font\zd=pzdr at 50pt \zd\symbol{238}
```

14 dvips -y vergroot geen plaatjes??

Gerard van Nes (*vannes@ECN.NL*) schreef:

Een collega maakt zijn dissertatie m.b.v. L^AT_EX (logisch). In bevroren versie 2.09 (gelukkig ben ik niet de enige...).

Plaatjes worden gemaakt via `psfig`.

Dissertatie moet vergroot worden aangeleverd (10/7) om later met 70% gereduceerd te worden.

Met `dvips -y` parameter wordt alles vergroot. Tekst gaat prima, echter de plaatjes blijven dezelfde maat houden.

Welke 'truc' kan ik het beste gebruiken om de plaatjes gelijk met de tekst mee te vergroten? Mogelijk zie ik wat over het hoofd.

Piet van Oostrum antwoordde:

Niet `psfig` gebruiken, maar `epsf` of `epsfig` (de laatste maakt het mogelijk om toch de `psfig` commando's te blijven gebruiken).

De *specials* die `psfig` gebruikt zijn niet bestand tegen schalen. Dat is ook de reden dat ik zo tegen het gebruik van `psfig` ben.

De *specials* die `epsf` gebruikt zijn dat wel. `epsfig` is een uitbreiding van `epsf` die de `epsf` *specials* gebruikt, maar met de user interface van zowel `epsf` als `psfig`. Je moet dan natuurlijk wel de L^AT_EX 2.09 versie van `epsfig` gebruiken (en ik zal deze keer geen opmerkingen maken over het obsoleete karakter van L^AT_EX 2.09 ☺)

15 Paginalengte veranderen

Bas ter Haar Romeny (*ROMENY@RULLET.LEIDENUNIV.NL*) schreef:

Nou heb ik een probleempje wat vast heel makkelijk op te lossen is, maar waar ik even helemaal niet uitkom. Onderaan het postpapier van de Universiteit waar ik werk staat allerlei adresinformatie, zodat je een ondermarge van zo'n 4 cm moet houden. Op een vervolgvelletje hoeft dat niet, dus daar kan de `\vsize` weer iets groter worden. Als je zelf het begin van een nieuwe pagina kunt/wilt aangeven, is er geen probleem, dan vergroot je de `\vsize` direct na iets als `\newpage`. Maar wat te doen als de eerste pagina bijvoorbeeld midden in een alinea afgebroken wordt?

Piet van oostrum antwoordde:

Ik moet er op wijzen dat L^AT_EX verschillende parameters heeft die ook nog gewijzigd moeten worden.

```
\makeatletter
\newcommand{\addtextheight}[1]
  {\global\advance\textheight#1
  \@colht\textheight
  \@colroom\textheight
  \vsize\textheight}
\makeatother
```

Een goede plaats om `\vsize` te veranderen is in de output routine. Nu is het niet zo'n goed idee om de output routine te veranderen, maar de page headers en footers worden in de output routine veranderd. Je kunt dus bijv. in die standaard footer zoiets zetten:

```
\addtextheight{4cm}
```

Een andere mogelijkheid is om dit met het `afterpage` package te doen.

```
\afterpage{\addtextheight{4cm}}
```

`\colheight` wordt door de output routine zelf al gezet, dus de footer methode kan dit weglaten. Misschien `\colht` ook wel, de timing van de verschillende dingen is lastig te volgen in de L^AT_EX output routine.

16 Raggedright

Werenfried Spit (*w.spit@WITBO.NL*) schreef:

Weet iemand hoe je tijdelijk (bijvoorbeeld binnen een `\parbox`) het commando `\raggedright` kunt aanzetten?

Piet van Oostrum antwoordde:

```
\parbox{\raggedright text....}
```

Dingen om op te letten:

1. Om het tijdelijk te maken moet je het binnen een groep doen. Dus bijv. tussen `{}` of binnen een omgeving. Het argument van `\parbox` wordt ook al binnen een groep gedaan, dus zijn daar geen extra `{}` nodig.
2. De declaratie geldt voor gehele alinea's. Als je `\raggedright` halverwege een alinea aanzet, dan geldt die voor de hele alinea, zelfs als het deel ervoor buiten de groep staan. In het bijzonder moet gelden dat het alinea-einde (`\par` of lege regel) **in** dezelfde groep staat als de `\raggedright`. Dit komt omdat de situatie bij de `\par` bepalend is voor de layout van de alinea. Je zou dus zelfs kunnen zeggen `\parbox{text.... \raggedright}` maar dat leest contra-intuïtief.
3. `\raggedright` is **zo** ragged dat in de praktijk woorden niet meer afgebroken worden. Er zijn definities in omloop die dat corrigeren. Sommige layouters zullen zeggen dat `\raggedright` niet afgebroken hoort te worden, maar in het nederlands is dat niet echt vol te houden. Zeker niet in smalle kolommen. Een mogelijkheid is om de plain `TEX` definitie te gebruiken:


```
\def\raggedright{\rightskip=0pt plus2em \spaceskip=.3333em
\xspaceskip=.5em\relax}
```

 maar die is niet helemaal compatible met de rest van `LATEX` (wat je alleen zult merken als je binnen deze alinea's weer andere ingewikkelde omgevingen gaat gebruiken). Voor alle zekerheid kun je dan beter geven:


```
\newcommand{\myraggedright}{..}
```

 of zo iets. Er is ook nog een package `ragged2e` waarmee je dingen kunt parametriseren.
4. In een `p{}` kolom van `array/tabular` moet je uitkijken omdat `\raggedright` de `\` herdefinieert. Die heeft dan niet meer de betekenis van een nieuwe kolom, maar een `newline` in de alinea. In de nieuwste `LATEX` is dit opgelost doordat je `\tabularnewline` kunt gebruiken voor de `tabular/array` `\`.

17 Levensverzekeringen

Erik Frambach (*E.H.M.Frambach@eco.rug.nl*) schreef:

In het actuaariaat schijnt men vaker met notaties als deze te werken:
 $\binom{2}{3}A^{\dots 1}_x; n$
 waarbij die "n" nog iets speciaals heeft:

---
 n | m.a.w. de boven- en rechterkant van een kader.

Hoe maak ik zo'n `\iets {n}`, zodanig dat het met een willekeurig argument (n, k, W, ij, geen ingewikkelde constructies) goed uitziet?

17.1 Eerste antwoord

Herman Haverkort (*hh@FGBBS.IAF.NL*) antwoordde:

```
...
\usepackage{hhflxbox}
...
\def\hoekje#1{%
\sframe[-]\-[1]\sfrlrule[2]\sfrsrule[-]\-{\sepbox(1pt,2pt,2pt,1pt){#1}}
```

(lees: frame met niets links, een liggende lijn boven, een staande lijn rechts, en niets onder, rond een boxje met rond de letter een marge van 1pt links, 2pt boven, 2pt rechts, 1pt onder)

`\hoekje{n}` geeft dan $\overline{n}$

17.2 Tweede antwoord

Hans Hagen (*pragma@pi.net*) schreef:

Hier een (doodgewone en snelle) plain T_EX oplossing:

```
\def\TRBarSpacing%
  {.1em}
\def\TRBarSpacing%
  {.1em}

\def\TRBar#1%
  {\hbox
   {\lower\TRBarSpacing\hbox
    {\vbox
     {\hrule
      \kern\TRBarSpacing
      \hbox{\kern\TRBarSpacing#1\kern\TRBarSpacing}
      \kern\TRBarSpacing}%
     \vrule}}}}
```

Ziehier een wiskundige $\overline{\text{Actuaris}}$ Actuaris. Als het niet in-line moet, dan volstaat:

```
\def\TRBar#1%
  {\hbox
   {\vbox
    {\hrule
     \kern\TRBarSpacing
     \hbox{\kern\TRBarSpacing#1\kern\TRBarSpacing}
     \kern\TRBarSpacing}%
    \vrule}}
```

Waarbij het geheel boven de baseline wordt geplaatst. Een spacing uitdrukken in em heeft als voordeel dat e.e.a. font afhankelijk is.

17.3 Derde antwoord

Piet Tutelaers (P. T. H. Tutelaers@urc.tue.nl) schreef:

Dit is inderdaad een notatie die gebruikt wordt in de levensverzekeringswiskunde. Ik heb ooit het volgende boek in handen gehad 'Life Insurance Mathematics, second edition' van Hans U. Gerber (1995). Dit boek is met T_EX gemaakt. Ik weet niet of de daarin gebruikte macros beschikbaar zijn. Een letter of cijfer met daarboven een winkelhaak wordt vaak gebruikt voor de looptijd.

Misschien heb je wat aan mijn macros.

```
\documentclass{article}
% symbool voor levensverzekerkunde
\newcommand{\per}[1]{
  \setbox0=\hbox{\$ \overline{\scriptstyle#1} \$}
  \copy0\rule[-0.4pt]{0.4pt}{\ht0}
\newcommand{\ahook}[1]{
  \lower1.2pt\hbox{\scriptstyle#1}}

\begin{document}
\[
a_{\per{x}\,n} = \sum_{r=1}^n A_{\ahook{x}} \cdot \per{r}^{-1}
\]

\[
^2_{\per{x}}A_{\per{x}}^{-1}_n
\]
\end{document}
```

$$a_{\overline{x}|n} = \sum_{r=1}^n A_{x:\overline{r}|}^{-1}$$

$$^2_{\overline{x}|n} A_{\overline{x}|n}^{-1}$$

18 Blokje

De vragen in dit artikel zijn omkaderd op de volgende manier, door middel van een macro, geschreven door Herman Haverkort:

```
\RequirePackage{tabularx}
\newcommand\blokje[1]{\begin{tabularx}{X}{\hline#1\\hline}\end{tabularx}}
\newcommand{\vraag}[1]{\blokje{#1}}
```

```
\vraag{Met dank aan allen!}
```

Met dank aan allen!
